

ΠΕΡΙ ΜΙΣΘΟΔΟΣΙΑΣ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΥ*

Ὁπισθεν τῶν Ἀνακτόρων, ἐν τῇ μετὰ τὸ Λυκαβητοῦ καὶ Ὑμηττοῦ ὥρειᾳ ἐκείνῃ τῶν Ἀθηνῶν κοιλάδι, ὑπάρχει ἐκκλησιαστικὴ τις Σχολὴ Ῥιζάρειος καλουμένη· ἐκεῖ, ἐν τῷ Ναῷ αὐτῆς, κεῖνται τὰ ὅσα τῶν ἀοιδίμων αὐτῆς ἰδρυτῶν, τῶν ἀδελφῶν Μάνθου καὶ Γεωργίου τῶν Ῥιζαρῶν. Πονοῦντες καὶ μοχθοῦντες οἱ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ οὗτοι χριστιανοί, καὶ συγγενῶν καὶ πατρίδος καὶ τῶν ταύτης ἀγαθῶν ἐπὶ πολλὰ ἔτη στεροῦμενοι, καὶ ὑπὸ τοῦ ψύχους καὶ τῶν στερήσεων τῆς ἐν τῇ ἀρκτῷ Ἀσίᾳ ἀπεράντου ἐκείνης ἐρήμου κατατρυχόμενοι, ἐκτήσαντο Θεοῦ εὐδοκίᾳ πλοῦτον, δι' οὗ ἡ προρρηθεῖσα Σχολὴ ἰδρύθη καὶ διατηρεῖται.

Ὡ! ἵπτανται βεβαίως περὶ αὐτὴν ἐπὶ τεσσαράκοντα περίπου ἔτη ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς αἱ μακάριαι τῶν ἀειμνήστων αὐτῆς ἰδρυτῶν σκιαί. Ἀλλ' ὅποια ἀγωνία, ὅποια λύπη καταλαμβάνει ἀναντιρρήτως αὐτὰς, ὅταν πᾶν ἄλλο ἢ τὸν σκοπὸν αὐτῶν βλέπωσιν ἐκπληρούμενον! Ἴατροί, νομικοί, φιλόλογοι οὐκ ὀλίγοι ἐξῆλθον καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐξέρχονται ἐξ αὐτῆς, ἱερεῖς δὲ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας; ὁ Θεὸς νὰ τοὺς κάμῃ δέκα. Πρὸ εἴκοσι πέντε περίπου ἔτων συνεστάθησαν καὶ ἄλλαι τινὲς κατώτεραι Σχολαί, πρὸς τὸν αὐτὸν ἀποβλέπουσαι σκοπὸν, ἱερτικαὶ καλούμεναι, θυγατέρες, οὕτως εἰπεῖν, τῆς προρρηθείσης· ἀλλὰ καὶ αὐταὶ τὴν αὐτὴν σχεδὸν τῆς μητρὸς αὐτῶν τύχην ἔλαβον. Καὶ διὰ τί ταῦτα πάντα; Διότι περὶ παντὸς ἄλλου φροντίζουσιν ἐν Ἑλλάδι οἱ τὰ τῆς πολιτείας αὐτῆς κατὰ καιροὺς διέποντες ἢ περὶ κλήρου. Εὐρέθη πρὸ τεσσαράκοντα περίπου ἔτων εὐσεβοῦς τις ψυχὴ καὶ ἰδρυσε τὴν Ῥιζάρειον καλουμένην Σχολήν, εὐρέθη ὡσαύτως πρὸ τινῶν ἔτων καὶ εἰς ὑπουργός, ὅστις συνέστησεν ἱερατικὰς τινὰς Σχολάς· ἰδοὺ ἄπασα ἡ περὶ τοῦ κλήρου τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος φροντίς! Ἐν-

* Ἰδε σελ. 57-58 τῆς «Πραγματείας περὶ τοῦ χριστιανικοῦ κλήρου ἐν γένει καὶ ἰδίᾳ περὶ τοῦ κλήρου τῆς ἐλευθέρου Ἑλλάδος καὶ περὶ μισθοδοσίας αὐτοῦ, ὑπὸ Πλῖν Α. Καντὰ οἰκονόμου καὶ ἐφημερίου τῆς ἐν Μασσαλίᾳ Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἀθήνησι 1882, 16ον σελ. 8-96». Ἡ πραγματεία αὕτη ἐστάλη τὸ παρελθὸν ἔτος πρὸς καταχώρισιν ἐν τῷ Παρνασσῷ, ἀλλ' ἕνεκα τῆς πολλῆς ὕλης ἀνεβάλλετο ἡ καταχώρισις αὐτῆς. Ἐπειδὴ δὲ ὁ συγγραφεὺς ἐπραγματεύετο ἐν αὐτῇ καὶ περὶ τῆς μισθοδοσίας τοῦ κλήρου, ἐκρίθη καλὸν νὰ ἐκδοθῇ ἐν ἰδίᾳ τεύχει πρὸς ταχυτέραν διάδοσιν καὶ ἐξάπλωσιν. Κατὰ τὸν αὐτὸν περίπου χρόνον ἐγένετο γνωστὴ καὶ ἡ παντὸς λόγου ἀξία πρότασις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καταρτισάσης τέλειον νομοσχέδιον περὶ τοῦ ζωτικωτάτου τούτου ζητήματος. Καταχωρίσαντες ἐν τῷ ἀνά χειρὸς τόμῳ τοῦ Παρνασσου (σελ. 7-25) τὴν διατριβὴν τοῦ καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας κ. Ἀν. Διομήδους Κυριακοῦ: «Ἡ πρότασις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου περὶ μισθοδοσίας τῶν ἐφημερίων», καταχωρίζομεν ἀσμένως καὶ τὸ σήμερον δημοσιευόμενον ἀπόσπασμα ἐκ τῆς πραγματείας τοῦ εὐπαιδευτοῦ κληρικοῦ. (Σημ. Ἐπ.).

τεῦθεν λειτουργοὶ τοῦ Ὑψίστου οἱ νεωκόροι, οἱ ῥάπται, οἱ καφεπῶλαι, οἱ σκαπανεῖς, οἱ χειρῶνακτες, οἱ χοιροδοσκοὶ καὶ οἱ τούτοις ὅμοιοι. Καὶ θαυμάζομεν ἔπειτα καὶ ἀποροῦμεν, πῶς ἡ ὀρθόδοξος τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία περιῆλθεν εἰς τοιαύτην κατὰστασιν; πῶς τὸ ἔθνος τοῦ Ἑλλήνος τὸ ἄλλως τόσον εὐφυὲς καὶ φιλόμουσον βαῖνον πρὸς τὰ πρόσω ὀπισθοδρομεῖ!

«Καὶ τί πταίει ἡ κυβέρνησις, λέγουσί τινες, ἂν οἱ ἐξερχόμενοι τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς καὶ τῶν λοιπῶν Ἱερατικῶν Σχολῶν δὲν θέλωσι νὰ ἐκπληρώσωσι τὴν ἐαυτῶν ὑπόσχεσιν; Τὸ Εὐαγγέλιον λέγει «μὴ μεριμνᾶτε τί φάγετε, καὶ τί πίετε» καὶ «δὲς ἡμῖν σήμερον» καὶ «ἔχοντες τροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρεσθῆσόμεθα» καὶ αὐτοὶ θέλουσι μισθοὺς, θέλουσιν ἀγκυρὰ, θέλουσιν ἀναπαύσεις! οὐ τῆς ἀθλιότητος τῶν τοιαῦτα φθεγγομένων! Καὶ τίνες οἱ ταῦτα λέγοντες; Ἐκεῖνοι ἀναμφιλέκτως, τῶν ὁποίων μόνη ἡ τῶν διασκεδάσεων αὐτῶν δαπάνη ἀναβάνει εἰς μισθὸν ὃχι εὐκαταφρόνητον· καὶ ἔπειτα θέλουσι τοὺς λειτουργοὺς τοῦ Ὑψίστου νὰ μὴ ἔχωσι μηδὲ τὰ πρὸς τροφήν καὶ διὰ σκεπάσματα αὐτοῖς ἀπαιτούμενα. Ἄλλ' ὃχι, ὃχι! ὁ Χριστιανισμὸς δὲν εἶναι τῇ ἀληθείᾳ πλοῦτος, δὲν εἶναι πολυτέλεια, δὲν εἶναι τρυφή καὶ ἀνάπαυσις· ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ ἐπαιτεία, δὲν εἶναι πεντάλεπτα καὶ δίλεπτα, δὲν εἶναι κομβία¹, δὲν εἶναι ῥυπαρότης καὶ περίγελως. Παρῆλθεν ἀγαθῇ τύχῃ ὁ καιρὸς, καθ' ὃν ἐνόμιζέ τις, ὅτι μὲ τὰ ῥερυπωμένα ῥάκη θὰ καθήσῃ εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ. Τὴν σήμερον ἐπὶ πάντων δεσπόζει καὶ ἐπικρατεῖ ὁ θετικισμὸς· καὶ, ἐπὶ πάντων, καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν πνευματικῶν ζητημάτων. Πνευματικὴ θεωρία, ἥτις δὲν βασιίζεται ἐπὶ πραγμάτων, εἶναι ἔπεα πτερόεντα, εἶναι θεωρία ἀεροδικτική. Πιστεύεις, εἶσαι ὀρθόδοξος εἴτε λαϊκὸς εἴτε κληρικὸς; Δεῖξον τὴν πίστιν Σου καὶ τὴν ὀρθοδοξίαν Σου ἐκ τῶν ἔργων Σου, ἐκ τῶν καρπῶν τοῦ θρησκευτικοῦ Σου δένδρου· τὸ δένδρον ἐκ τοῦ καρποῦ γινώσκεται. Ῥίψωμεν ἐν βλέμμα εἰς τὰ ἐπὶ τῆς πεπολιτισμένης ἡμῶν Ἠπείρου συμβαίνοντα. Ἐκπληττόμεθα βλέποντες τὴν Γερμανίαν δεσπόζουσαν ὕλικῶς καὶ ἠθικῶς πασῶν τῶν Ἠπειρῶν τῆς ὑψηλίου, καὶ τὴν Ἀγγλίαν ἐπεκτείνουσαν τὴν ἠθικὴν καὶ ὕλικὴν αὐτῆς δύναμιν ἐπὶ πάντων τῶν ὠκεανῶν τῆς ὑδρογείου σφαίρας. Ἐξιστάμεθα βλέποντες ἡττημένους τοὺς ἀητεήτους τῆς Εὐρώπης Γαλάτας! Ἀλλὰ δὲν εἶναι βεβαίως οἱ Γερμανοὶ, οἵτινες ἐνίκησαν τοὺς Γάλλους· εἶναι οἱ ἱερεῖς, καὶ, οἱ μικροὶ ἐκεῖνοι ἱερεῖς καὶ δημοδιδάσκαλοι τῆς Γερμανίας, εἶναι ἡ πρακτικὴ θρησκεία καὶ Σοφία τῶν Γερμανῶν, αἵτινες

¹ Πόσον εὐτυχεῖς πτωχοὶ τινες ἱερεῖς χωρίων, οἵτινες ἐπιστρέφοντες τὴν πρώτην ἐκάστου μηνὸς εἰς τὴν οἰκίαν των ἐκ τῆς πρὸς ἀγίασμα ὄλων περιοδείας των, καὶ μετροῦντες τὰ συναχθέντα πεντάλεπτα καὶ δίλεπτα, εὐρίσκουσιν ἀφ᾽ ἧς ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν καὶ κομβίον τι, τὸ ὁποῖον εὐσεβὴς τις βεβαίως οἰκοδόμοισιν, ἀλλὰ λίαν πτωχῇ, μὴ ἔχουσα κατὰ τύχην τὴν ἡμέραν τοῦ ἀγιασμοῦ οὕτε ἐν δίλεπτον, ῥίπτει ἐκ φιλοτιμίας εἰς τὸ διακράτοι τοῦ Παπᾶ ὅπως φανῇ, ὅτι ἔρριψε καὶ αὐτὴ τὸ δίλεπτόν της! Πτωχοὶ τοῦ Ὑψίστου λειτουργοί, ποῦ, ὦ; μὴ ὠφελεῖ, κατηντήσατε!!!

ἐνίκησαν τὴν θρησκείαν καὶ Σοφίαν τῶν Γάλλων. Ποῦ ἡ πάλαι ποτέ κραταιὰ τῆς Αὐστρίας δύναμις; Ποῦ τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἰταλίας μεθ' ὅλην τὴν ἀπὸ τινων δεκαετηρίδων ἀνέλπιστον αὐτῆς ἐθνικὴν ἑνωσιν; Ποῦ τῆς Ἰσπανίας ἡ ἀρχαία παγκόσμιος δόξα; Εἰς τί ὠφέληται ἡμεῖς ἡ ὥραία τῆς ἐλευθερίας αὖρα, ἣν ἀπὸ πεντήκοντα ἤδη ἐτῶν τόσον ἀφθόνως πολιτικῶς τε καὶ θρησκευτικῶς ἀναπνέομεν; Ὅποια ἠθικὴ καὶ ἐθνικὴ κατὰπτωσις ἰδίᾳ κατὰ τὸ πρὸ μικροῦ διαδραματισθέν ἀπαίσιον ἐθνικὸν ἡμῶν δράμα. Ἄν καὶ μετὰ τοσοῦτων ἐτῶν ἀκόλαστον καὶ διεσθαρμένον πολιτικὸν καὶ ὅλως νεκρὸν θρησκευτικὸν βίον δέν ἦτο δυνατόν νὰ παραστῇ καὶ ἄλλως ἢ ὡς παρῆσται!

Σοφίαν ὑπερτέρην, ἀρετὴν βασιμωτέραν τῆς τοῦ Σωκράτους, Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους οὐδεὶς μέχρι τοῦδε, ὡς παρὰ πάντος τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ἀνομολογεῖται, οὔτε ἐδίδασκεν, οὔτε θέλει ἔσως διδάξει ποτέ. Καὶ τὸν Χριστιανισμόν, τὴν θεῖαν αὐτὴν ἀποκαλυφθεῖσαν τοῖς ἀνθρώποις Σοφίαν, οὐδεὶς ἄλλος βαθύτερον ἠνάνησε καὶ ἐρροδοξότερον ἀνέπτυξε τῶν μεγάλων ἐκείνων τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν φωστήρων, λέγω δὲ, τοῦ Βασιλείου, τοῦ Γρηγορίου, Χρυσοστόμου καὶ Ἀθανασίου. Εἰς τοὺς μεγάλους, ναὶ, εἰς τοὺς Μεγάλους αὐτοὺς πνευματικούς τῆς ἀνθρωπότητος ἡρώας ὀφείλουσιν ἀναντιρρήτως τὰ νῦν κραταίᾳ τῆς Εὐρώπης ἔθνη τὸ ὕλικόν καὶ πνευματικὸν αὐτῶν μεγαλεῖον. Μόνον ἡμεῖς, τί πικράδοξον τῷ ἔντι εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Ἑλλήνος φαινόμενον! Μόνον ἡμεῖς, καίπερ γνήσιοι τῶν ἐνδόξων αὐτῶν προγόνων ἀπόγονοι, ὡς ἐκ τῶν ἐλαττωμάτων ἡμῶν ἀριδῆλως τοῦτο καταφαίνεται, δὲν θέλομεν οὔτε ἐκ τῆς θύραθεν οὔτε ἐκ τῆς ἔσωθεν αὐτῶν Σοφίας βασιμῶς πως νὰ ὠφεληθῶμεν.

Ἔως πότε λοιπὸν, δι' ὄνομα Θεοῦ, ἔως πότε θὰ κλείωμεν τὰ ὄμματα, τυφλώττοντες πρὸς τὸ περιβάλλον ἡμεῖς πρακτικὸν τοῦ αἰῶνος τούτου πολιτικὸν καὶ θρησκευτικὸν φῶς; Θέλουσιν οἱ τὸ ἔθνος ἡμῶν διέποντες τὴν πραγματικὴν ὕλικήν αὐτοῦ εὐημερίαν; Ἄς φροντίσωσι πρότερον περὶ τῆς ἠθικῆς αὐτοῦ εὐδαιμονίας; διότι ὕλική εὐδαιμονία, ἥτις δὲν βασίζεται ἐπὶ ἠθικῆς, τάχιον ἢ βράδιον καταπίπτει, καὶ καταπίπτει πῶσιν μεγάλην καὶ καταστρεπτικὴν. Ἄς φροντίσωσι περὶ τοῦ κατωτέρου τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν κλήρου, Ἄς φροντίσωσι περὶ τῶν ἐγγάμων ἱερέων, τῶν ἐφημερίων καλουμένων, περὶ τῆς ἀνυψώσεως αὐτῶν εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν τῷ λειτουργῷ τοῦ Ὑψίστου θέσιν; Ἄς μισθοδοτήσωσιν αὐτούς. Καλαί, ναὶ καὶ ὠφελίμοι αἱ μεγάλαι σιδηροδρομικαὶ γραμμαί, αἱ μέλλουσιν ὅσον οὕτω νὰ ἐνώσωσι τὴν Ἑλλάδα μετὰ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης. Ἀλλ' ἐκεῖνοι οἱ δρόμοι, δι' ὧν θέλουσι μετακομισθῆ εἰς τὸ ἔθνος τὰ τῶν μεγάλων αὐτῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ὠφελήματα, εἰναὶ ἀναντιρρήτως οἱ δρόμοι οἱ μικροὶ, οἱ δρόμοι οἱ ἀμειβοί. Οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς πνευματικῆς ἡμῶν Ἑλλάδος καλὰ καὶ ὠραῖα ἔσως τὰ περὶ ἐκλογῆς ἄρχιερέων νομοσχέδια τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλη-

σιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργοῦ· ἀλλὰ μὴ λησμονώμεν ὅτι αἱ μεγάλα αὐτὰ πνευματικαὶ γράμμαι ἀπὸ πολλῶν ἤδη δεκαετηρίδων κατεστρώθησαν καὶ εἰς ἐνέργειαν ἐτέθησαν· καὶ ὅμως σχεδὸν οὐδὲν τὸ ἐξ αὐτῶν πνευματικὸν εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν ὄφελος, δι' ἑλλειψιν βεβίως μικρῶν πνευματικῶν ἀμαξιτῶν ὁδῶν, δι' ἑλλειψιν ἐφημερίων μεμορφωμένων, δι' ἑλλειψιν τῶν πνευματικῶν ἐκείνων τῆς θρησκείας ἡμῶν λειτουργῶν, οἵτινες εἰς ἄμεσον μετὰ τοῦ λαοῦ σχέσιν ἔρχονται. Οἱ ἀρχιερεῖς χειροτονοῦν, ἀλλὰ δὲν μισθοδοτοῦν ἱερεῖς· χειροτονοῦν, ἀλλὰ δὲν μορφώνουν, οὐδ' ἔχουσι τὰ μέσχα καὶ μορφώσωσιν ἱερεῖς· μόνον παρὰ τοῖς Καθολικοῖς συμβαίνει τοῦτο. Ἀλλ' ἐν ἔθνει, ἐν ᾧ ἐπικρατοῦσιν αἱ ἀρχαὶ τοῦ ἐρθοδόξου τῆς ἐκκλησίας πολιτεύματος, ἐν ἔθνει ὅπου ὁ κύκλος τῆς ἐνεργείας ἐκκλησίας τε καὶ πολιτείας εἶναι προδιαγεγραμμένος ἐντὸς ὁρίων, καὶ ἡ μόρφωσις καὶ ἀποκατάστασις κλήρου ἀνταξίου τοῦ ὑψηλοῦ αὐτοῦ προορισμοῦ εἶναι ἔργον τῆς πολιτείας, καὶ μόνης αὐτῆς.

Καὶ καλὸν μὲν ταῦτα, ἕως εἴποι τις· ἀλλὰ τίς ἡ ὁδὸς, ἣν βεβίωσεν ἡ πολιτεία, δύναται πρακτικώτερον καὶ φθάσῃ εἰς τὸν ὑποδεικνυόμενον παρ' ὡμῶν σκοπόν; Διότι εὐκολοὶ μὲν αἱ θεωρίαι, ἀλλὰ μέγα τὸ μεταξὺ θεωρίας καὶ πράξεως χάσμα!

Δὲν καυχώμεθα ἐπὶ εὐθυκρίσει. Πολλὰ καὶ ποικίλα αἱ ὁδοὶ αἱ ἄγουσαι εἰς τὴν μόρφωσιν τοῦ κατωτέρου τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν κλήρου, παρ' οὗ καὶ μόνου, ὡς αὐτὰ τὰ πράγματα ἀφίησι φωνήν, δύναται ἀληθῶς τὸ ἔθνος ἡμῶν ὀλιγῶς τε καὶ ἠθικῶς καὶ εὐημερήσῃ. Καὶ ὅμως, ἂν δυνάμεθα καὶ εἰπώμεν τὴν ταπεινὴν ἡμῶν γνώμην, εἰς ἣν καὶ ἅπασα ἡ πραγματεία ἡμῶν αὕτη ἀποβλέπει, ἡ βραχυτέρα, ὡς πεποιθήμεν, καὶ μᾶλλον ἀσφαλής, καθ' ἣν πρακτικώτερα, εἶναι ἡ ὀλικὴ ὁδός, εἶναι ἡ μισθοδοσία τῶν ἐφημερίων. Μόρφωσις ἱερέων ἄνευ ἀποκαταστάσεως αὐτῶν, ἄνευ μισθοῦ, εἶναι ἀνέφικτος, εἶναι οἰκοδομὴ ἐπὶ τῆς ἄμμου. Τρανός τῶν λεγομένων μοι μάρτυς οἱ λίαν εὐάριθμοι κερποὶ, οὗς αὐτὴ ἡ Ῥιζάρειος Σχολή, καὶ αἱ λοιπαὶ Ἱερατικαὶ καλούμεναι Σχολαί, καὶ περ πολλῶν δεκαετηρίδων ὑπαρξιν ἀριθμοῦσαι, περήγαγον. Μισθὸς λοιπὸν, ἐπαναλαμβάνω, καὶ πάλιν μισθὸς τοῖς ἱερεῦσι καὶ δοθῇ, ἂν πράγματι ὁ κληρὸς ἡμῶν θέλωμεν καὶ μορφωθῇ· το δὲ πόθεν καὶ πῶς; δὲν εἶναι διόλου δύσκολον καὶ εὐρεθῇ, εἴταν τὸ δοῦναι ἀποφασισθῇ. Ἀφῆσαντες ἐν ἄλλοις λόγοις τὰς ἀφηρημένους ιδέας, τὰς ἐξαιρέσεις τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, τοὺς κομῆτας αὐτῆς, τὰ ἔκτακτα ἐκεῖνα τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος πνεύματα, ἃς κατέλθωμεν ὀλίγον πρακτικώτερα, καὶ ἃς ἴδωμεν ὅτι τὸ πνεῦμα, καὶ περ ἀσυγκρίτως ἀνώτερον τῆς ὕλης, ἐγκαταλεισμένον ὅμως ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ ἐν τῇ ὕλῃ, ἐπὶ τῆς ὕλης φύσει ἐπερείδεται, καὶ δι' αὐτῆς ἐνεργοῦν εἰς τὸν ἐπὶ γῆς αὐτοῦ προορισμὸν ἀφικνεῖται. Καὶ μὴ τις ὑπολάβῃ, ὅτι ταῦτα λέγων ὁμιλῶ ὑπὲρ πλούτου, ὑπὲρ εὐζωίας καὶ ὀλικῆς τῶν λειτουργῶν τοῦ Ὑψίστου εὐη-

μερίας, ὁμιλῶ ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπίνης αὐτῶν ἀξιοπρεπείας, ἄνευ τῆς ὁποίας τὴν ἀπέχθειαν ἀναντιρρήτως καὶ τὴν ἀποστροφὴν κινεῖσιν ἢ τὸν σεβασμὸν τοῖς ὑπ' αὐτῶν ποιματινομένοις ἐμπνέουσιν.

Ὁ ἱερεὺς ὁ ἐγκόσμιος, ὁ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ζῶν ἱερεὺς, λέγω δὲ ὁ εἴτε πόλεως, εἴτε κοινοπόλεως, εἴτε χωρίου τινὸς ἑγγαμὸς ἱερεὺς, εἶναι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος καὶ περικείται, ὡς πάντες οἱ ἄνθρωποι, ἀσθένειαν. Καὶ τοι ἀνώτερος τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ, καὶ πρέπει νὰ ᾔηται τοιοῦτος κατὰ πάσας τὰς κοινωνικὰς ἀρετὰς, ἔχει ἐν τούτοις καὶ αὐτὸς, ὡς μέλος τῆς κοινωνίας, ὡς σύζυγος καὶ πατὴρ τέκνων, ἔχει καὶ αὐτὸς τὰ αὐτὰ τοῖς λοιποῖς ἀνθρώποις αἰσθήματα, ἔχει καὶ αὐτὸς καὶ ἅπαντα αὐτοῦ ἡ οἰκογένεια τὴν κοινωνικὴν λεγομένην φιλοτιμίαν. Δὲν ἀρκεῖ λοιπὸν ὁ τῆς ἐνορίας ἱερεὺς νὰ ᾔηται ἀγαθὸς μόνον καὶ ἐνάρετος· ἀνάγκη πᾶσα νὰ ᾔηται καὶ σεμνὸς καὶ διδασκτικὸς, προσελκύων καὶ διὰ τῶν ἐξωτερικῶν τοῦ ἀνθρώπου ἀρετῶν τὸν σεβασμὸν τῶν ὑπ' αὐτοῦ ποιματινομένων· ἀνάγκη πᾶσα νὰ ᾔηται μακρὰν ἀπ' αὐτοῦ οἰκιδέποτε βήρυκτος ἐργασία· ἀνάγκη πᾶσα νὰ μὴ τελῇ μόνον τυπικῶς τὰ τῆς ἐκκλησίας μυστήρια, ἀλλὰ καὶ, ἂν μὴ ᾔη δεινὸς θεολόγος, οὐχὶ σπανίως ἐν τούτοις νὰ ἐγκύπτῃ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀναλόγως τῆς τε αὐτοῦ καὶ τῆς τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ διανοητικῆς ἀναπτύξεως, παντὶ τρόπῳ νὰ στηρίξῃ καὶ καθοδηγῇ αὐτὰ εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν χριστιανικὴν ἀρετὴν. Ἀλλ' εἶναι δυνατόν ποτε ἱερεὺς καὶ αὐτὴν αὐτοῦ τὴν τροφήν, καὶ αὐτὰ τὰ σκεπάζματα, ὧν αὐτὸς τε καὶ ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ δεῖται, νὰ προμηθευθῇ, πολλῶ δὲ μᾶλλον τὸν ὑψηλὸν αὐτοῦ προορισμὸν νὰ ἐκπληρώσῃ, ἄνευ μικρᾶς τινας ἀξιοπρεπείας, ἄνευ μισθοῦ; Χειρώνακτες βεβηλῶς ἱερεῖς, καὶ σκαμπναῖς καὶ χοιροδόσκοι καὶ παρχαπλήσιοι τούτοις, ὅχι νὰ φωτίσωσι καὶ κατὰ Χριστὸν νὰ μορφώσωσιν, ἀλλ' οὐδ' ἀπλοῦν σεβασμὸν τῷ ποιμνίῳ αὐτῶν, ὅσον ἀγαθοὶ καὶ ἐνάρετοι καὶ ἂν ᾤσι, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐμποιήσωσι.

Αὐτὸς ὁ τῶν ἐθνῶν ἀπόστολος, ὁ μόνος ἀπόστολος, ὅστις, ἵνα μὴ ἐγκοπὴν, ὡς φησι, δῶ τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ, ἔζη ἐργαζόμενος ταῖς ἰδίαις χερσίν, αὐτὸς οὗτος οὐκ οἶδ' αὖτε, λέγει τοῖς Κορινθίοις (Α'. θ'. 13), ὅτι οἱ τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσιν; Καὶ ὅτι ὁ Κύριος διέταξε τοῖς τὸ εὐαγγέλιον κηρυγέλλουσιν ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ζῆν;» Καὶ πρὸς Τιμόθεον, τὸν οὐχὶ ἀπλοῦν ἱερέα, ἀλλ' Ἐφέσου ἐπίσκοπον καὶ συναπόστολόν του γράφων αὐτὸν καπιῶντα γεωργόν, λέγει αὐτῷ, δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμβάνειν» (Τιμ. Β'. 6'. 6). Ἐὰν λοιπὸν περὶ ἐπισκόπων μὴ ἐχόντων μήτε γυναικα, μήτε τέκνα, μήτε ὅλως κοινωνικὴν θέσιν, καλῶς ἐλέγχθῃ τὸ σοὶ τὰ ἱερὰ ἐργαζόμεναι, ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθιέτωσαν» καὶ ὁρθῶς πάνποτε ὑπὲρ αὐτῶν ἐφαρμόζεται, νὰ ζητῶμεν ἔπειτα παρ' ἀπλῶν ἱερέων, καὶ ὑπὸ οἰκογενειακῶν ἐπὶ πλέον ἀνγκυῶν βεβαρημένων, αὐτεπαύνησιν, ἣν μόνος ὁ τῶν ἐθνῶν ἀπόστολος, τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς τοῦ σαρκαθέντος υἱοῦ τοῦ Θεοῦ,

ἔδειξεν, εἶναι τῇ ἀληθείᾳ πλέον τι ἢ παραλογισμός! Μισθὸς λοιπὸν καὶ πάλιν μισθὸς τοῖς ἱερεῦσιν εἶναι τὸ μόνον πρακτικὸν κατ' ἐμὴν ἰδέαν μέσον, δι' οὗ ἐφικτὴ ἡ τοῦ κατωτέρου τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν κλήρου μόρφωσις, καὶ ἡ ἀνύψωσις αὐτοῦ εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν τῷ λειτουργῷ τοῦ Ὑψίστου θέσιν.

Ἡλίας Α. Καντᾶς

οἰκονόμος καὶ ἐφημέριος τῆς ἐν Μασσαλίᾳ

Ἑλληνικῆς ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΠΕΙΡΑΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ

Κατετέθησαν ἐν τῷ Μουσείῳ Πειραιῶς πλὴν ἱκανῶν λαβῶν ἀμφορέων ἐνεπιγράφων καὶ τινῶν καλῶν ἀγγείων ἐκ τοῦ καθαρισμοῦ τοῦ λιμένος προερχομένων καὶ τεμάχια ἐνεπίγραφα τάδε :

Α'. Ἀνω μέρος σηκομόρφου μνημείου λευκοῦ λίθου, μετὰ ἀετώματος, ὕψους 0,28, πλάτους 0,50 φέροντος λείψανον ἐπιγραφῆς εἰς δύο στίχους, γράμμασιν ἐπιμελετημένοις Ῥωμαικῶν χρόνων :

Σ Ι Σ Ι Δ Ϟ [Τ Ο Υ
Α Ρ] Α Φ Η Ν Ι Ο Σ

Τὰ τοῦ δευτέρου στίχου ἀμελέστερον ἐξεργασμένα.

Β'. Ἐπὶ τεμαχίου λίθου ὕψους 0,27, πλάτους 0,15.

Δ Ρ Ϟ
Φ Η Δ Ϟ
Ε Ν Η
Ν Ι Ϟ
Δ Η Δ Η